

УДК 347.77(477)

Филь Світлана Петрівна,
кандидат юридичних наук,
старший дослідник,
старший науковий співробітник
ДНДІ МВС України,
м. Київ, Україна
ORCID ID 0000-0001-8196-313X

ОХОРОНА ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В КОНТЕКСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

У статті розкрито питання охорони прав інтелектуальної власності як складової національної безпеки України. Визначено поняття та зміст інтелектуальної власності й надано його авторське визначення, а також розглянуто об'єкти та суб'єкти досліджуваної сфери. Розкрито особливість інтелектуальної власності, яка полягає в тому, що об'єкти права інтелектуальної власності повинні бути результатами інтелектуальної, творчої діяльності, новими та мати здатність бути втіленими в матеріальний носій. Розглянуто нормативно-правове забезпечення у сфері інтелектуальної власності.

Ключові слова: інтелектуальна власність, об'єкти права інтелектуальної власності, охорона, національна безпека України.

В умовах євроінтеграційного процесу для будь-якої української компанії важливого значення набуває правова охорона та захист прав інтелектуальної власності (далі – ПІВ). Тож, постає суттєва необхідність формування належного рівня національної безпеки України в науково-технологічній сфері, шляхом створення ефективного механізму захисту ПІВ, як це передбачено Законом України “Про основи національної безпеки України” [1]. Законодавець, на думку О.Я. Сцібан, дуже вузько трактує загрози національним інтересам у сфері інтелектуальної власності [2, с. 337–344].

До головних недоліків щодо відсутності дієвих механізмів захисту ПІВ, В.А. Довженко відносить відсутність національної системи безпеки інтелектуальної власності, спрямованої на розв'язання актуальних соціально-економічних проблем на основі формування економіки знань і переходу до освітнього суспільства [3, с. 157].

Безпека результатів інтелектуальної та творчої діяльності людини на загальнодержавному рівні передбачає захист національних інтересів у сфері інтелектуальної власності, у сформованій системі правової охорони об'єктів ПІВ, яка на сьогодні має безліч неузгоджень та протиріч, а на підприємницькому рівні – набір управлінських функцій, спрямованих на попередження, виявлення, ліквідацію загроз та мінімізацію втрат, пов'язаних з неправомірним використанням

© Fyl Svitlana, 2021

об'єктів ПІВ, втратою прав на ці об'єкти чи інформації про них. Проте, на жаль, вітчизняні підприємства не приділяють достатньої уваги формуванню системи безпеки ПІВ, що в результаті створює значні загрози ефективності їх діяльності у майбутньому.

Питання захисту ПІВ було предметом дослідження таких вчених, як Н.В. Волкової, В.Д. Гулкевича, М.М. Дімітрова, Ю.М. Дьоміна, І.М. Коросташової, А.А. Ломакіної, А.С. Нерсесяна, О.В. Новікова, О.С. Парамонової, С.М. Тітова, О.М. Тропіної, В.А. Свириди, В.Б. Харченка, О.Ш. Чомахашвілі, А.В. Чукаєвої та інших науковців. Однак, незважаючи на такий широкий спектр дослідження правознавцями сфери інтелектуальної власності, питання правової охорони результатів інтелектуальної діяльності в контексті національної безпеки України не знайшло достатнього висвітлення у правовій науці, що детермінує подальше її вивчення.

Метою статті є дослідження охорони ПІВ як складової національної безпеки України.

Поняття “інтелектуальна власність” уперше визначено 1967 р. із підписанням у Стокгольмі Конвенції про заснування Всесвітньої організації інтелектуальної власності [4]. Відповідно до ст. 2 цієї Конвенції інтелектуальна власність містить права, які стосуються: літературних, художніх і наукових творів; виконавської діяльності артистів, звукозапису, радіо- та телевізійних передач; винаходів у всіх галузях людської діяльності, наукових відкриттів; товарних знаків, знаків обслуговування, фірмових найменувань та комерційних позначень; промислових зразків; захисту проти недобросовісної конкуренції, а також усі інші права, що відносяться до інтелектуальної діяльності у виробничій, науковій, літературній та художній сферах.

В юриспруденції категорію “інтелектуальна власність” розуміють не як результат інтелектуальної діяльності людини, а як право на цей результат.

До об'єктів ПІВ, зокрема, належать: літературні та художні твори; комп'ютерні програми; копії даних (бази даних); виконання; фонограми, відеограми, передачі (програми) організацій мовлення; наукові відкриття; винаходи, корисні моделі, промислові зразки; компонування напівпровідникових виробів; раціоналізаторські пропозиції; сорти рослин, породи тварин; комерційні (фірмові) найменування, торговельні марки (знаки для товарів і послуг), географічні зазначення; комерційні таємниці [5, ст. 420]. У зв'язку із розвитком творчості та технічним прогресом можливе виникнення нових об'єктів інтелектуальної власності, тому вважати його вичерпним не варто. Особливістю об'єктів права інтелектуальної власності є те, що вони повинні бути результатами інтелектуальної, творчої діяльності, новими та мати здатність бути втіленими в матеріальний носій.

Залежно від практичного застосування об'єкти ПІВ умовно розділяються на дві групи.

До першої групи відносять об'єкти авторського права та суміжних прав (літературні та художні твори, комп'ютерні програми, копії даних (бази даних), виконання, фонограми, відеограми, передачі (програми) організацій

мовлення). Особливістю цієї групи об'єктів полягає в тому, що для набуття правової охорони на твір, їх не обов'язково потрібно реєструвати. Для цього достатньо тільки забезпечити публічну публікацію або виконання цього твору.

До другої групи відносяться об'єкти промислової власності (винаходи, корисні моделі, промислові зразки, торговельні марки, географічні позначення, компонування напівпровідникових виробів, сорти рослин, породи тварин, комерційні (фірмові) найменування, комерційні таємниці, раціоналізаторські пропозиції, наукові відкриття). Назву група отримала за практичне застосування у промисловості. На нашу думку, це найскладніша група об'єктів для набуття правової охорони. Проблемність набуття прав на об'єкти промислової власності полягає в тому, що ці об'єкти є результатом науково-технічної діяльності. Як правило, процес науково-технічної діяльності забезпечують працівники з технічною освітою, а не з юридичною. В результаті чого, винахідник або автор не завжди може бути обізнаним з нормами чинного законодавства в сфері інтелектуальної власності, а це призводить до не якісного оформлення документів для набуття правової охорони на створені об'єкти промислової власності.

Тож розглянемо кожний об'єкт ПІВ більш детально.

Під поняттям “об'єкти авторського права” розуміють твори в галузі науки, літератури і мистецтва, а саме: літературні письмові твори белетристичного, наукового, публіцистичного, технічного або іншого характеру; виступи, лекції, промови, проповіді та інші усні твори; комп'ютерні програми; бази даних; музичні твори з текстом і без тексту; драматичні, музично-драматичні твори, пантоміми, хореографічні та інші твори, створені для сценічного показу, та їх постановки; аудіовізуальні твори; твори образотворчого мистецтва; твори архітектури, містобудування і садово-паркового мистецтва; фотографічні твори, у тому числі виконані способами, подібними до фотографії; твори ужиткового мистецтва, у тому числі декоративного ткацтва, кераміки, різьблення, ливарства, з художнього скла, ювелірні вироби тощо; ілюстрації, карти, плани, креслення, ескізи, пластичні твори, що стосуються географії, геології, топографії, техніки, архітектури та інших сфер діяльності; сценічні обробки творів і обробки фольклору, придатні для сценічного показу; похідні твори; збірники творів, збірники обробок фольклору, енциклопедії та антології, збірники звичайних даних, інші складені твори за умови, що вони є результатом творчої праці за добором, координацією або упорядкуванням змісту без порушення авторських прав на твори, що входять до них як складові; тексти перекладів для дублювання, озвучення, субтитрування українською та іншими мовами іноземних аудіовізуальних творів [6, ст. 8].

Об'єктами суміжних прав без виконання будь-яких формальностей щодо цих об'єктів та незалежно від їх призначення, змісту, цінності тощо, а також способу чи форми їх вираження є: виконання; фонограми; відеограми; програми (передачі) організацій мовлення [5, ст. 449].

Винахід (корисна модель) є результатом інтелектуальної діяльності людини в будь-якій сфері технології [7, ст. 1]. Відмінність цих двох об'єктів полягає в їх умовах патентоспроможності. Так, винахід повинен бути новим, мати винахід-

ницький рівень і бути промислово придатним, а корисна модель – бути новою та промислово придатною [5, ст. 459 і 460]. Особливість цих об'єктів ПІВ полягає в тому, що вони можуть мати різний правовий режим охорони, тобто можуть бути службовими та секретними. Під службовим винаходом (корисною моделлю) розуміють винахід (корисну модель), створений працівником у зв'язку з виконанням службових обов'язків чи дорученням роботодавця за умови, що трудовим договором (контрактом) не передбачене інше або з використанням досвіду, виробничих знань, секретів виробництва і обладнання роботодавця. До того ж особисті немайнові ПІВ на створений об'єкт належать працівнику-винахіднику, а майнові – працівнику-винахіднику та роботодавцю спільно, якщо інше не встановлено договором [5, ст. 429; 8, с. 107–108]. З огляду на таку позицію законодавця винахідник як співвласник патенту разом із роботодавцем може користуватися правом на захист своїх ПІВ при переміщенні товару через митний кордон України.

Секретним винаходом (секретною корисною моделлю) є винахід (корисна модель), що містить інформацію, віднесена до державної таємниці. Особливістю правової охорони секретного винаходу при набутті та реалізації майнових і немайнових прав на секретний винахід (секретну корисну модель) є необхідність одночасного врахування норм чинних законів України щодо державної таємниці та охорони ПІВ. За таких умов виникають суперечливості у процедурах набуття, охорони та захисту державою ПІВ на такі винаходи (корисні моделі). Водночас законодавець обмежує виключні майнові права власника та використання патенту на секретний винахід (секретну корисну модель) Законом України “Про державну таємницю” та за погодженням із державним експертом з питань таємниць [9].

Промисловий зразок є результатом творчої діяльності людини у галузі художнього конструювання. Як і попередні об'єкти ПІВ, промислові зразки можуть створюватися під час виконання службових обов'язків [10, ст. 1 і 8].

Торговельна марка (від англ. *trademark* – товарний знак) – будь-яке позначення або комбінація позначень, за яким товари і послуги одних осіб відрізняються від товарів і послуг інших. До таких позначень належать слова, літери, цифри, зображувальні елементи, комбінації кольорів [5, ст. 492].

Географічні зазначення (зазначення походження товарів) – будь-яке словесне чи зображувальне (графічне) позначення, що прямо чи опосередковано вказує на географічне місце походження товару, який має певні якості, репутацію або інші характеристики, в основному зумовлені характерними для даного географічного місця природними умовами чи людським фактором або поєднанням цих природних умов і людського фактора [11, ст. 1].

Комерційне найменування – це найменування, яке дає можливість вирізнити одну особу з-поміж інших та не вводить в оману споживачів щодо справжньої її діяльності [5, ст. 489].

Сорт рослин – окрема група рослин (клон, лінія, гібрид першого покоління, популяція) в межах нижчого із відомих ботанічних таксонів (рід, вид, різновидність) незалежно від того, чи задовольняє вона умови виникнення правової охорони [12, ст. 1].

Породи тварин – це сукупність особин у межах певного виду тварин, яка має генетично обумовлені стабільні характеристики, що відрізняють її від інших сукупностей особин цього виду тварин, стійко передають їх потомкам та є результатом інтелектуальної діяльності людини.

Компонування напівпровідникового виробу (компонування) – сукупність пов'язаних зображень, певним чином зафіксованих або закодованих, які становлять тривимірну конфігурацію шарів, з яких складається напівпровідниковий виріб та в яких кожне зображення містить конфігурацію або частину конфігурації напівпровідникового виробу на будь-якій стадії його виготовлення [13, ст. 1];

Комерційна таємниця – це інформація, яка є секретною в тому розумінні, що вона в цілому чи в певній формі та сукупності її складових є невідомою та не є легкодоступною для осіб, які звичайно мають справу з видом інформації, до якого вона належить, у зв'язку з цим має комерційну цінність та була предметом адекватних існуючим обставинам заходів щодо збереження її секретності, вжитих особою, яка законно контролює цю інформацію [5, ст. 505].

Раціоналізаторська пропозиція – це визнана юридичною особою пропозиція, яка містить технологічне (технічне) або організаційне рішення у будь-якій сфері її діяльності. Об'єктом такої пропозиції може бути матеріальний об'єкт або процес [5, ст. 481].

Наукове відкриття – це встановлення невідомих раніше, але об'єктивно існуючих закономірностей, властивостей та явищ матеріального світу, які вносять докорінні зміни у рівень наукового пізнання [5, ст. 457].

Розвиток українського спеціалізованого законодавства у сфері інтелектуальної власності почався ще в 1993 р. з прийняттям Законів України, які регулюють охорону прав на об'єкти інтелектуальної власності: “Про охорону прав на винаходи і корисні моделі” [7], “Про охорону прав на промислові зразки” [10], “Про охорону прав на знаки для товарів і послуг” [14], “Про охорону прав на сорти рослин” [12], “Про авторське право і суміжні права” [6], “Про охорону прав на компонування напівпровідникових виробів” [13], “Про охорону прав на зазначення походження товарів” [11] тощо.

Основний цивільно-правовий механізм регулювання охорони прав інтелектуальної власності України утворився з прийняттям в 2003 р. Книги четвертої “Право інтелектуальної власності” Цивільного Кодексу України (далі – ЦК України) [5].

В цій Книзі ЦК України відображає загальні положення цивільно-правового регулювання суспільних відносин, що виникають у сфері інтелектуальної власності та включає: поняття та зміст ПІВ; правові норми, які закріплюють перехід ПІВ на об'єкти; особливості правового режиму об'єктів, що створені на замовлення та під час виконання трудових обов'язків; визначення способів цивільно-правового захисту права інтелектуальної власності. Правові норми, які містяться у гл. 35 ЦК України регулюють питання, пов'язані: з поняттям ПІВ; співвідношенням ПІВ та права власності; об'єктами і суб'єктами ПІВ; підставами набуття ПІВ; особистими немайновими і майновими ПІВ; строком чинності цього права;

використанням цих об'єктів та переданням майнових ПІВ; здійсненням ПІВ, які належать кільком особам; ПІВ на об'єкти, що створені у зв'язку з виконанням трудового договору або за замовленням; наслідками порушення прав інтелектуальної власності; захистом ПІВ судом. Інші глави Книги четвертої ЦК України регулюють норми, пов'язані з охороною прав на об'єкти права інтелектуальної власності, а саме: об'єкти авторського права і суміжних прав; наукові відкриття; винаходи, корисні моделі, промислові зразки; компонування напівпровідникових виробів; раціоналізаторські пропозиції; сорти рослин; породи тварин; комерційні (фірмові) найменування; торговельні марки (знаки для товарів і послуг); географічні зазначення (зазначення походження товарів) та комерційну таємницю.

Вагомою складовою конституційно-правового статусу людини є забезпечення прав на освіту, свободу літературної, художньої, наукової і технічної творчості, на результати своєї інтелектуальної і творчої діяльності, які гарантуються державою відповідно до ст. 53 та 54 Конституції України. Цю категорію прав та свобод людини і громадянина в юриспруденції прийнято називати, як культурними правами та свободами. Але серед науковців ця назва є дискусійною. Адже, вони стверджують, що права та свободи, які гарантовані ст. 53–54 Конституцією України надають можливість розвиватися особі, як культурно, духовно так й ідеологічно, тому й відповідно по-різному надають значення цим правам та свободам, а саме, як культурні, ідеологічні та духовні.

Конституцією України громадянам гарантується права та свободи на літературну, художню, наукову і технічну творчості, захист інтелектуальної власності, їхніх авторських прав, моральних і матеріальних інтересів, що виникають у зв'язку з різними видами інтелектуальної діяльності. Держава також надає кожній людині право володіти, користуватися і розпоряджатися результатами своєї інтелектуальної творчої діяльності. При цьому ніхто не може використовувати або поширювати їх без його згоди.

Для забезпечення конституційних прав і свобод людини і громадянина щодо охорони права інтелектуальної власності Україна ратифікувала низку міжнародних нормативно-правових актів у сфері інтелектуальної власності. Основними з яких є: Паризька конвенція про охорону промислової власності від 20 березня 1883 р. [14], яка набула чинності в Україні 25 грудня 1991 р.; Мадридська угода про міжнародну реєстрацію знаків від 14 квітня 1891 р. [15], до якої Україна приєдналася з 25 грудня 1991 р., Всесвітня конвенція про авторське право від 6 вересня 1952 року [16], до якої Україна приєдналася з 17 січня 1994 р., Гаазька угода про міжнародну реєстрацію промислових зразків [17], до якої Україна приєдналася з 17 січня 2002 р., Бернська конвенція про охорону літературних і художніх творів [18], до якої Україна приєдналася з 25 жовтня 1995 р. тощо. Ці міжнародні документи стали основою для розвитку системи національного спеціалізованого законодавства в сфері інтелектуальної власності.

Що стосується суб'єктів ПІВ то ними можуть бути: творець (творці) об'єкта права інтелектуальної власності (автор, виконавець, винахідник тощо) та інші особи, яким належать особисті немайнові та (або) майнові ПІВ [5, ст. 421]. В

цивільному праві суб'єктами цих прав можуть бути творці, автори, винахідники, виконавці, тобто фізичні особи, а правовласником – як фізична так і юридична особа. Крім того, суб'єктами створених при виконанні службових обов'язків об'єктів інтелектуальної власності одночасно є роботодавці та працівники.

На відміну від права власності, суб'єктом ПІВ можуть бути як малолітні, неповнолітні так недієздатні особи, але розпоряджатися набутими правами вони зможуть тільки за згодою опікуна.

ЦК України виділяє дві групи права інтелектуальної власності: особисті немайнові та майнові ПІВ.

До особистих немайнових ПІВ відносять: право на визнання людини творцем (автором, виконавцем, винахідником тощо) об'єкта права інтелектуальної власності, право перешкоджати будь-якому посяганню на право інтелектуальної власності, здатному завдати шкоди честі чи репутації творця об'єкта права інтелектуальної власності та інші особисті немайнові права. Особисті немайнові ПІВ не залежать від майнових ПІВ. Вони не можуть відчужуватися (передаватися) тобто вони є невіддільними від творця, однак деякі права, такі як право перешкоджати будь-якому посяганню на право інтелектуальної власності, здатному завдати шкоди честі чи репутації творця об'єкта права інтелектуальної власності, можуть належати і іншим особам [5, ст. 423]. Більш того, до інших особистих немайнових прав можна віднести право на ім'я, а саме автори мають право на опублікування свого твору під псевдонімом, або забороняти згадування свого імені.

Майнові права інтелектуальної власності поділяються на виключні і невиключні. До виключних прав відносяться: право дозволяти використання об'єкта інтелектуальної власності і право перешкоджати неправомірному використанню такого об'єкта, у тому числі забороняти таке використання. До невиключних майнових прав відносяться: право на використання об'єкта права інтелектуальної власності та інші майнові права інтелектуальної власності, встановлені законом [5, ст. 424].

Право дозволяти використання об'єкта ПІВ надає його власнику право розпоряджатися таким об'єктом на власний розсуд.

Виключне право перешкоджати неправомірному використанню об'єктів ПІВ надає суб'єкту можливість заборонити таке використання.

До інших майнових прав інтелектуальної власності можна віднести право розпоряджатись об'єктами ПІВ, право відчужувати об'єкт, право подарувати, здати в оренду, продати ліцензію тощо. На відміну від особистих немайнових прав, майнові ПІВ мають економічний зміст.

Головними принципами, якими необхідно керуватися суб'єктам гарантування інтелектуальної безпеки у процесі їх спільної діяльності з питань захисту національних інтересів в інтелектуальній сфері, стверджують Т.В. Яворської, І.О. Рєвак, мають стати: взаємна відповідальність державних і недержавних структур перед законом за дії, що завдають збитків національним інтересам, а також правам людини, її власності й діловій репутації; захист державою законних інтересів недержавних організацій у сфері інтелектуальної власності; взаємодія з держав-

ними структурами у боротьбі зі злочинами в інтелектуальній сфері; надання пріоритетної допомоги недержавним організаціям, що беруть безпосередню участь у захисті безпеки державних підприємств стратегічного значення; повага й дотримання прав і свобод людини та громадянина [19, с. 133].

Отже, інтелектуальна власність – це результати розумової праці людини в науково-технічній, художньо-літературній та виробничій сферах, за умови їх відповідності вимогам чинного законодавства.

Об'єктами такої власності є літературні та художні твори; комп'ютерні програми; копії даних (бази даних); виконання; фонограми, відеограми, передачі (програми) організацій мовлення; наукові відкриття; винаходи, корисні моделі, промислові зразки; компонування напівпровідникових виробів; раціоналізаторські пропозиції; сорти рослин, породи тварин; комерційні (фірмові) найменування, торговельні марки (знаки для товарів і послуг), географічні зазначення; комерційні таємниці. У зв'язку із розвитком творчості та технічним прогресом можливе виникнення нових об'єктів інтелектуальної власності, тому вважати його вичерпним не варто. Їх особливість полягає в тому, що об'єкти ПІВ повинні бути результатами інтелектуальної, творчої діяльності, новими та мати здатність бути втіленими в матеріальний носій.

Суб'єктами ПІВ можуть бути творці, автори, винахідники, виконавці, тобто фізичні особи, а правовласником – як фізична так і юридична особа. Крім того, суб'єктами створених при виконанні службових обов'язків об'єктів ПІВ одночасно є роботодавці та працівники.

Забезпечення належного захисту сфери інтелектуальної власності дозволить залучити суттєві обсяги іноземних інвестицій, посилити темпи наповнення бюджету за рахунок оподаткування прибутку за використання та передачу майнових прав на об'єкти ПІВ та підвищити рівень конкурентоспроможності держави у світі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про основи національної безпеки України: Закон України від 19 червня 2003 р. № 964IV. Відомості Верховної Ради України. 2003. № 39. Ст. 351.
2. *Сцібан О.Я.* Інтелектуальний капітал як важливий елемент у системі національної безпеки України. Науковий вісник Академії муніципального управління. Серія: Управління. 2011. Вип. 4. С. 337–344.
3. *Довженко В.А.* Безпека інтелектуальної власності в контексті євроінтеграційного вектора розвитку економіки України. Інтелектуальна економіка: глобальні тенденції та національні перспективи: матеріали Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. з міжнар. участю (Житомир, 15 трав. 2015 р.). Житомир: ЖНАЕУ, 2015. С. 157.
4. Конвенція про заснування Всесвітньої організації інтелектуальної власності від 14 липня 1967 р. База даних “Законодавство України” / ВР України. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_169 (дата звернення: 21.03.2021).
5. Цивільний кодекс України: за станом на 16 січня 2003 року № 435-IV. Відомості Верховної Ради України. 2003. № 40–44. Ст. 420.
6. Про авторське право і суміжні права: Закон України від 23 грудня 1993 р. № 3792-XII. Відомості Верховної Ради України. 1994. № 13. Ст. 8.
7. Про охорону прав на винаходи і корисні моделі: Закон України від 15 грудня 1993 р. № 3687-XII. Відомості Верховної Ради України. 1994. № 7. Ст. 1.
8. *Журибеда С.П.* Адміністративно-правове стимулювання створення службового винаходу. Наука і правоохорона. 2012. № 2 (16). С. 107–108.

9. Про державну таємницю: Закон України від 21 січня 1994 р. № 3855-XII. Відомості Верховної Ради України. 1994. № 16. 422 с. Ст. 93.
10. Про охорону прав на промислові зразки: Закон України від 15 грудня 1994 р. № 3688-XII. Відомості Верховної Ради України. 1994. № 7. Ст. 1 і 8.
11. Про охорону прав на зазначення походження товарів: Закон України від 16 червня 1999 р. № 752-XIV. Відомості Верховної Ради України. 1999. № 32. Ст. 1.
12. Про охорону прав на сорти рослин: Закон України від 21 квітня 1993 р. № 3116-XII. Відомості Верховної Ради України. 1993. № 21. Ст. 1.
13. Про охорону прав на компонування напівпровідникових виробів: Закон України від 5 листопада 1997 р. № 621/97-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1998. № 8. Ст. 1.
14. Паризька конвенція про охорону промислової власності від 20 березня 1883 р. Зібрання чинних міжнародних договорів України. 1990. № 1. 320 с.
15. Мадридська угода про міжнародну реєстрацію знаків від 14 квітня 1891 р. Зібрання чинних міжнародних договорів України. 1990. № 1. 348 с.
16. Всесвітня конвенція про авторське право від 6 вересня 1891 р. Зібрання чинних міжнародних договорів України. 2004. № 4. 61 с. Ст. 816.
17. Женевський акт Гаазької угоди про міжнародну реєстрацію промислових зразків від 2 липня 1999 р. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_601 (дата звернення: 20.02.2021).
18. Бернська конвенція про охорону літературних і художніх творів (Паризький акт від 24 липня 1971 р., змінений 2 жовтня 1979 р.). Офіційний вісник України. 2007. № 75. 173 с. Ст. 2809.
19. Яворська Т.В., Ревак І.О. Інтелектуальна безпека України: сутність і суб'єкти гарантування. Стратегічні пріоритети. 2015. № 2 (35). С. 133.

REFERENCES

1. On the Fundamentals of National Security of Ukraine: Law of Ukraine of June 19, 2003 № 964 IV. Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine. 2003. No 39. Art. 351 [in Ukrainian].
2. *Stsiban, O.Ya.* (2011) *Intelektualnyi kapital yak vazhlyvyi element u systemi natsionalnoi bezpeky Ukrainy*. "Intellectual Capital as an Important Element in the National Security System of Ukraine". Scientific Bulletin of the Academy of Municipal Administration. Series: Management. Issue 4. P. 337–344 [in Ukrainian].
3. *Dovzhenko, V.A.* (2015) *Bezpeka intelektualnoi vlasnosti v konteksti yevrointehratsiinoho vektora rozvytku ekonomiky Ukrainy*. "Security of Intellectual Property in the Context of the European integration Vector of Economic Development of Ukraine". Intellectual Economy: Global Tendencies and National Perspectives": materials of All-Ukrainian scientific-practical internet conference with international participation (Zhytomyr, May 15, 2015). Zhytomyr: ZhNAEU. P. 157 [in Ukrainian].
4. Convention on the Establishment of the World Intellectual Property Organization of July 14, 1967. Database "Legislation of Ukraine" / Verkhovna Rada of Ukraine. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_169 (Date of Application: 21.03.2021) [in Ukrainian].
5. Civil Code of Ukraine of January 16, 2003 No 435-IV. Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine. 2003. No 40–44. Art. 420 [in Ukrainian].
6. On Copyright and Related Rights: Law of Ukraine of December 23, 1993 No 3792-XII. Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine. 1994. No 13. Art. 8 [in Ukrainian].
7. On Protection of Rights to Inventions and Utility Models: Law of Ukraine of December 15, 1993 No 3687-XII. Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine. 1994. No 7. Art. 1 [in Ukrainian].
8. *Zhurybeda, S.P.* (2012) *Administrativno-pravove stymuliuvannya stvorennia sluzhbovoho vynakhodu*. "Administrative and Legal Incentives for the Creation of a Service Invention. Science and Law Enforcement" 16, 107–108 [in Ukrainian].
9. On State Secrets: Law of Ukraine of January 21, 1994 No 3855-XII. Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine. 1994. No 16. 422 p. Art. 93 [in Ukrainian].
10. On Protection of Rights to Industrial Designs: Law of Ukraine of December 15, 1994. No 3688-XII. Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine. 1994. No 7. Art. 1 and 8 [in Ukrainian].
11. On Protection of Rights to Indicate the Origin of Goods: Law of Ukraine of June 16, 1999 No 752-XIV. Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine. 1999. No 32. Art. 1 [in Ukrainian].

12. On Protection of Plant Variety Rights: Law of Ukraine of April 21, 1993 No 3116-XII. Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine. 1993. No 21. Art. 1 [in Ukrainian].

13. On Protection of Rights to the Arrangement of Semiconductor Products: Law of Ukraine of November 5, 1997 No 621/97-VR. Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine. 1998. No 8. Art. 1 [in Ukrainian].

14. Paryzka konventsia pro okhoronu promyslovoi vlasnosti vid 20 bereznia 1883 r. Zibrannia chynnykh mizhnarodnykh dohovoriv Ukrainy. Paris Convention for the Protection of Industrial Property of March 20, 1883. Collection of Current International Treaties of Ukraine. 1990. No 1. 320 p. [in Ukrainian].

15. Madrydska uhoda pro mizhnarodnu reiestratsiiu znakiv vid 14 kvitnia 1891 r. Zibrannia chynnykh mizhnarodnykh dohovoriv Ukrainy. Madrid Agreement Concerning the International Registration of Marks of April 14, 1891. Collection of Current International Treaties of Ukraine. 1990. No 1. 348 p. [in Ukrainian].

16. Vsesvitnia konventsia pro avtorske pravo vid 6 veresnia 1891 r. Zibrannia chynnykh mizhnarodnykh dohovoriv Ukrainy. World Copyright Convention of September 6, 1891. Collection of Current International Treaties of Ukraine. 2004. No 4. 61 p. Art. 816 [in Ukrainian].

17. Geneva Act of the Hague Agreement Concerning the International Registration of Industrial Designs of 2 July 1999. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_601 (Date of Application: 20.02.2021). [in Ukrainian].

18. Bernska konventsia pro okhoronu literaturnykh i khudozhnykh tvoriv (Paryzkyi akt vid 24 lypnia 1971 r., zminenyi 2 zhovtnia 1979 r.). Berne Convention for the Protection of Literary and Artistic Works (Paris Act of July 24, 1971, amended October 2, 1979). Official Gazette of Ukraine. 2007. No 75. 173 p. St. 2809 [in Ukrainian].

19. *Yavorska, T.V., Revak, I.O.* (2015) Intelktualna bezpeka Ukrainy: sutnist i subiekty harantuvannia. "Intellectual Security of Ukraine: Essence and Subjects of Guarantee". Strategic Priorities 2 (35), 133 [in Ukrainian].

UDC 347.77(477)

Fyl Svitlana,

Cand. Sci. (Law), Senior Researcher,
Senior Staff Scientist of the State Research Institute MIA Ukraine,
Kyiv, Ukraine
ORCID ID 0000-0001-8196-313X

PROTECTION OF INTELLECTUAL PROPERTY RIGHTS IN THE CONTEXT OF UKRAINIAN NATIONAL SECURITY

Research article reveals the issue of protection of intellectual property rights as a component of national security of Ukraine. The concept and content of intellectual property are defined and its author's definition is given, which should be understood as the results of human mental work in scientific, technical, artistic, literary and industrial spheres, provided that they meet the requirements of current legislation. It is emphasized that the objects of such property are literary and artistic works; computer programs; data compilation (database); implementation; phonograms, videograms, broadcasts (programs) of broadcasting organizations; scientific discoveries; inventions, utility models, industrial designs; arrangement of semiconductor products; innovation proposals; plant varieties, animal breeds; commercial (brand) names, trademarks (signs for goods and services), geographical indications; trade secrets. The peculiarity of the sphere of intellectual property is revealed, which consists in the fact

© Fyl Svitlana, 2021

DOI (Article): [https://doi.org/10.36486/np.2021.1\(51\).29](https://doi.org/10.36486/np.2021.1(51).29)

Issue 1(51) 2021

<http://naukaipravoohorona.com/>

that the objects of intellectual property rights must be the results of intellectual, creative activity, new and have the ability to be embodied in a material medium. It was found that proper protection of intellectual property rights will allow at the national level to protect national interests in the field of intellectual property in the international arena through effective regulatory mechanisms to protect intellectual property rights, and at the business level – to protect against encroachment on trade secrets, misuse of intellectual property rights, loss of rights to these objects or information about them. Regulatory and legal support in the field of intellectual property is considered.

Keywords: intellectual property, objects of intellectual property rights, protection, national security of Ukraine.

Отримано 30.03.2021